

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

z 10. septembra 2014 (*)

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Smernica 93/13/EHS – Nekalé podmienky – Zmluva o spotrebiteľskom úvere – Článok 1 ods. 2 – Zmluvná podmienka odrážajúca záväzné zákonné ustanovenie – Pôsobnosť smernice – Článok 3 ods. 1, článok 4, článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 – Zabezpečenie pohľadávky záložným právom na nehnuteľný majetok – Možnosť výkonu tohto záložného práva predajom na dražbe – Súdne preskúmanie“

Vo veci C-34/13,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný na základe rozhodnutia Krajského súdu v Prešove z 20. decembra 2012 a doručený Súdnemu dvoru 23. januára 2013, ktorý súvisí s konaním:

Monika Kušionová

proti

SMART Capital, a. s.,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory M. Ilešič, sudcovia C. G. Fernlund, A. Ó Caoimh, C. Toader (spravodajkyňa) a E. Jarašiūnas,

generálny advokát: N. Wahl,

tajomník: M. Aleksejev, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 5. júna 2014,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- slovenská vláda, v zastúpení: B. Ricziová, splnomocnená zástupkyňa,
- nemecká vláda, v zastúpení: T. Henze a J. Kemper, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: A. Tokár a M. van Beek, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288) a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (Ú. v. EÚ L 149, s. 22), vo svetle článku 38 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) a rozsudku Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi Monikou Kušionovou a SMART Capital, a. s. (ďalej len „SMART Capital“), týkajúceho sa možnosti výkonu záložného práva zriadeného na zabezpečenie zmluvy o hypotekárnom úvere a prípustnosti podmienok uvedených v tejto zmluve.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Článok 7 Charty stanovuje, že „každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydli a komunikácie“.
- 4 Článok 38 Charty uvádza, že politiky Európskej únie zabezpečia vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa.
- 5 Článok 47 Charty vo svojom prvom odseku stanovuje:

„Každý, koho práva a slobody zaručené právom Únie sú porušené, má za podmienok ustanovených v tomto článku právo na účinný prostriedok nápravy pred súdom.“

- 6 Dvanáste až štrnáste odôvodnenie a dvadsiate štvrté odôvodnenie smernice 93/13 znejú:

„keďže podľa súčasného stavu vnútroštátne právne predpisy umožňujú plánovať len čiastočné zosúladenie; keďže najmä zmluvné podmienky, ktoré neboli individuálne dohodnuté podliehajú tejto smernici; keďže členské štáty by mali mať možnosť výberu, so zreteľom na [Zmluvu o ES], poskytnúť spotrebiteľom vysokú úroveň ochrany prostredníctvom vnútroštátnych ustanovení, ktoré sú prísnejšie ako ustanovenia tejto smernice;

keďže sa v zákonných alebo regulačných opatreniach členských štátov, ktoré priamo alebo nepriamo určujú podmienky spotrebiteľských zmlúv, nepredpokladá, že budú obsahovať nekalé podmienky; keďže sa z toho dôvodu nejaví potrebné zaoberať sa podmienkami odrážajúcimi povinné zákonné alebo regulačné opatrenia...; keďže v tomto ohľade znenie ‚kogentné zákonné alebo regulačné opatrenia‘ uvedené v článku 1 ods. 2 zahŕňa pravidlá, ktoré podľa zákona platia medzi zmluvnými stranami za predpokladu, že neboli vytvorené žiadne iné dohody;

keďže členské štáty zabezpečia, aby do zmlúv neboli zahrnuté nekalé podmienky...

...

keďže súdy alebo správne orgány členských štátov musia mať k dispozícii primerané a účinné prostriedky na zabránenie ďalšieho uplatňovania nekalých podmienok v [spotrebiteľských] zmluvách“.

- 7 Článok 1 smernice 93/13 stanovuje:

„1. Účelom tejto smernice je aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa [týkajú] nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom.

2. Zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia..., nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice.“

- 8 Podľa článku 4 ods. 1 tejto smernice:

„Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.“

- 9 Článok 6 ods. 1 uvedenej smernice stanovuje: „Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa...“

- 10 Článok 7 ods. 1 tej istej smernice uvádza:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu

nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

Slovenské právo

- 11 Podľa ustanovenia § 151j ods. 1 Občianskeho zákonníka:

„Ak pohľadávka zabezpečená záložným právom nie je riadne a včas splnená, môže záložný veriteľ začať výkon záložného práva. V rámci výkonu záložného práva sa záložný veriteľ môže uspokojiť spôsobom určeným v zmluve alebo predajom zálohu na dražbe podľa osobitného zákona... alebo domáhať sa uspokojenia predajom zálohu podľa osobitných zákonov,... ak tento zákon alebo osobitný zákon neustanovuje inak.“

- 12 Vnútroštátny súd uvádza, že na predmetný odsek 1 sa vzťahuje poznámka pod čiarou vložená za výrazom „podľa osobitného zákona“, ktorá odkazuje na zákon č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dobrovoľných dražbách“), a poznámka pod čiarou uvedená za výrazom „osobitných zákonov“, ktorá odkazuje na Občiansky súdny poriadok a Exekučný poriadok.

- 13 Ustanovenie § 151m Občianskeho zákonníka znie:

„(1) Predať záloh spôsobom určeným v zmluve o zriadení záložného práva alebo na dražbe môže záložný veriteľ najskôr po uplynutí 30 dní odo dňa oznámenia o začatí výkonu záložného práva záložcovi a dlžníkovi, ak osoba dlžníka nie je totožná s osobou záložcu, ak osobitný zákon neustanovuje inak...“

(2) Záložca a záložný veriteľ sa môžu po oznámení o začatí výkonu záložného práva dohodnúť, že záložný veriteľ je oprávnený predať záloh spôsobom dohodnutým v zmluve o zriadení záložného práva alebo na dražbe aj pred uplynutím lehoty podľa odseku 1.

(3) Záložný veriteľ, ktorý začal výkon záložného práva s cieľom uspokojiť svoju pohľadávku spôsobom dohodnutým v zmluve o zriadení záložného práva, môže kedykoľvek počas výkonu záložného práva zmeniť spôsob výkonu záložného práva a predať záloh na dražbe alebo domáhať sa uspokojenia predajom zálohu podľa osobitných zákonov. Záložný veriteľ je povinný informovať záložcu o zmene spôsobu výkonu záložného práva.“

- 14 Podľa § 74 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku môže súd nariadiť predbežné opatrenie, ak je potrebné, aby boli dočasne upravené pomery účastníkov, alebo ak je obava, že by bol ohrozený výkon súdneho rozhodnutia. V súlade s § 76 ods. 1 tohto poriadku môže súd predbežným opatrením nariadiť účastníkovi najmä, aby „niečo vykonal, niečoho sa zdržal alebo niečo znášal“.

- 15 Zákon o dobrovoľných dražbách definuje v § 6 dražobníka ako „osobu, ktorá organizuje dražbu a spĺňa podmienky ustanovené týmto a osobitným zákonom a vzniklo jej oprávnenie na prevádzkovanie príslušnej živnosti“, a v § 7 ods. 1 navrhovateľa dražby ako vlastníka predmetu dražby, záložného veriteľa alebo inú osobu, ktorá je oprávnená navrhnúť vykonanie dražby podľa osobitného zákona.

- 16 Pokiaľ ide konkrétne o záložného veriteľa, § 7 ods. 2 toho istého zákona uvádza, že tento veriteľ je povinný písomne vyhlásiť nielen to, že predmet dražby je možné dražiť, ale aj pravosť, výšku a splatnosť pohľadávky, pre ktorú sa navrhuje výkon záložného práva podľa tohto zákona.

- 17 Podľa § 16 ods. 1 uvedeného zákona možno dražbu vykonať len na základe písomnej zmluvy o vykonaní dražby medzi navrhovateľom dražby s dražobníkom.

- 18 Na základe § 17 zákona o dobrovoľných dražbách je dražobník povinný vyhlásiť konanie dražby oznámením o dražbe. Ak je predmetom dražby byt, dom, iná nehnuteľnosť, podnik alebo jeho organizačná zložka alebo ak najnižšie podanie presiahne 16 550 eur, uverejní dražobník oznámenie o dražbe v registri dražieb najmenej 30 dní pred začatím dražby a zároveň bez zbytočného odkladu zašle oznámenie o dražbe ministerstvu na

zverejnenie v *Obchodnom vestníku*. Oznámenie o dražbe sa zasiela aj navrhovateľovi dražby, dlžníkovi záložného veriteľa, vlastníkovi predmetu dražby, ak nie je totožný s dlžníkom.

- 19 V prípade, že predmetom dražby je byt, dom alebo iná nehnuteľnosť, § 20 ods. 13 uvedeného zákona uvádza, že priebeh dražby musí byť osvedčený notárskou zápisnicou, v ktorej notár uvedie aj povinnosť predchádzajúceho vlastníka podľa § 29 ods. 2 prvej vety tohto zákona.
- 20 Ustanovenie § 21 ods. 2 tohto istého zákona upravuje, že v prípade, že boli porušené ustanovenia tohto zákona, môže osoba, ktorá tvrdí, že tým bola dotknutá na svojich právach, požiadať súd, aby určil neplatnosť dražby. Právo domáhať sa určenia neplatnosti dražby však zaniká, ak sa neuplatní do troch mesiacov odo dňa príklepu, okrem prípadu, ak dôvody neplatnosti dražby súvisia so spáchaním trestného činu a zároveň ide o dražbu domu alebo bytu, v ktorom má predchádzajúci vlastník predmetu dražby v čase príklepu hlásený trvalý pobyt.
- 21 Ustanovenie § 21 ods. 4 uvedeného zákona spresňuje, že účastníkmi súdneho konania o neplatnosť dražby sú podľa odseku 2 tohto paragrafu navrhovateľ dražby, dražobník, vydražiteľ, predchádzajúci vlastník a dotknutá osoba podľa tohto odseku 2.
- 22 Ak vydražiteľ zmaril dražbu alebo ak súd určil dražbu za neplatnú, odsek 5 uvedeného § 21 stanovuje, že účinky príklepu zanikajú ku dňu príklepu.
- 23 V prípade dražby nehnuteľnosti podľa § 20 ods. 13 zákona o dobrovoľných dražbách § 29 ods. 2 tohto zákona v prvom rade stanovuje, že predchádzajúci vlastník je povinný odovzdať predmet dražby na základe predloženia osvedčeného odpisu notárskej zápisnice a doloženia totožnosti vydražiteľa podľa podmienok uvedených v oznámení o dražbe bez zbytočných prieťahov. Ďalej je dražobník povinný na mieste spísať zápisnicu o odovzdaní predmetu dražby. Napokon zápisnica obsahuje najmä podrobný opis stavu, v akom sa predmet dražby vrátane príslušenstva nachádzal pri odovzdaní práv a záväzkov viaznucich na predmete dražby.
- 24 Ustanovenie § 32 ods. 1 uvedeného zákona uvádza, že ak nie je stanovené inak, výťažok dražby po uhradení nákladov dražby, po uspokojení pohľadávok záložného veriteľa a po zaplatení ceny dosiahnutej vydražením bez zbytočných prieťahov dražobník odovzdá predchádzajúcemu vlastníkovi predmetu dražby.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 25 Dňa 26. februára 2009 M. Kušionová uzavrela so spoločnosťou SMART Capital spotrebiteľskú úverovú zmluvu, na základe ktorej jej bol poskytnutý úver vo výške 10 000 eur. Na zabezpečenie pohľadávky z úverovej zmluvy bolo zriadené záložné právo na nehnuteľnosť, a to rodinný dom, v ktorom žalobkyňa vo veci samej býva.
- 26 Žalobkyňa vo veci samej podala na Okresný súd Humenné žalobu o neplatnosť úverovej zmluvy a zmluvy o zriadení záložného práva smerujúcu proti spoločnosti SMART Capital z dôvodu neprijateľnosti zmluvných podmienok, ktoré ju voči tejto spoločnosti zaväzujú. Uvedený prvostupňový súd úverovú zmluvu čiastočne zrušil, pričom označil niektoré zmluvné podmienky za neprijateľné. Zmluva o zriadení záložného práva bola zrušená v celom rozsahu. Proti tomuto rozsudku podali obaja účastníci konania vo veci samej odvolanie na Krajský súd v Prešove.
- 27 Vnútroštátny súd sa snaží zistiť, či jedna zo zmluvných podmienok zmluvy o zriadení záložného práva, konkrétne podmienka týkajúca sa mimosúdneho výkonu záložného práva na nehnuteľnosť, ktorú spotrebiteľ poskytol ako zabezpečenie pohľadávky, má nekalú povahu, a pripomína, že uvedená podmienka veriteľovi umožňuje výkon zriadeného záložného práva bez toho, aby došlo k súdnemu preskúmaniu.
- 28 V rámci tohto posúdenia však vnútroštátny súd poukázal na dodatočné výkladové ťažkosti spojené s tým, že dotknutá zmluvná podmienka vychádza z právnej normy, konkrétne z § 151j Občianskeho zákonníka.
- 29 Vzhľadom na to, že zmluvné podmienky, ktorých preskúmanie má vykonať vnútroštátny súd, možno kvalifikovať ako nekalé v zmysle smernice 93/13 a jedna z nich vychádza zo

zákona, tento súd zastáva názor, že vyriešenie sporu vo veci samej závisí od výkladu práva Únie.

30 Za týchto podmienok Krajský súd v Prešove rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

- „1. Má sa [smernica 93/13] a [smernica 2005/29] vo svetle článku 38 [Charty] vykladať v tom zmysle, že je s nimi v rozpore právna úprava členského štátu, akou je ustanovenie § 151j ods. 1 občianskeho zákonníka v spojení s ďalšími ustanoveniami právnej úpravy dotknutej vo veci samej, ktorá umožňuje veriteľovi vymôcť plnenie z neprijateľných zmluvných podmienok vykonaním záložného práva na nehnuteľný majetok spotrebiteľa bez posúdenia zmluvných podmienok súdom napriek existencii sporu v otázke, či nejde o neprijateľnú zmluvnú podmienku?
2. Bránia právne predpisy Európskej únie uvedené [v prvej otázke] použitiu takého vnútroštátneho pravidla, akým je ustanovenie § 151j ods. 1 občianskeho zákonníka v spojení s ďalšími ustanoveniami právnej úpravy dotknutej vo veci samej, ktoré umožňujú veriteľovi vymôcť plnenie z neprijateľných zmluvných podmienok vykonaním záložného práva na nehnuteľnosť spotrebiteľa bez posúdenia zmluvných podmienok súdom napriek existencii sporu v otázke, či nejde o neprijateľnú zmluvnú podmienku?
3. Má sa rozsudok Súdného dvora [Simmenthal (EU:C:1978:49)] vykladať tak, že v záujme naplnenia cieľa smerníc uvedených [v prvej otázke] vo svetle článku 38 [Charty] vnútroštátny súd neuplatní vnútroštátne ustanovenia, akým je ustanovenie § 151j ods. 1 občianskeho zákonníka v spojení s ďalšími ustanoveniami právnej úpravy dotknutej vo veci samej, ktoré umožňujú veriteľovi vymôcť plnenie z neprijateľných zmluvných podmienok vykonaním záložného práva na nehnuteľný majetok spotrebiteľa bez posúdenia zmluvných podmienok súdom a tak napriek existencii sporu obísť *ex offo* súdnu kontrolu zmluvných podmienok?
4. Má sa článok 4 [smernice 93/13] vykladať tak, že zmluvná podmienka v spotrebiteľskej zmluve, ktorú uzavrel spotrebiteľ bez zastúpenia advokátom, ktorá umožňuje veriteľovi vykonať mimosúdne záložné právo bez súdnej kontroly, je obchádzaním dôležitej zásady úniijného práva *ex offo* súdnej kontroly zmluvných podmienok a z tohto dôvodu je nekalá aj za stavu, že znenie takejto zmluvnej podmienky vychádza z vnútroštátneho predpisu?“

Vývoj, ku ktorému došlo po podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania

31 Na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo 5. júna 2014, slovenská vláda informovala Súdny dvor, že z dôvodu prijatia zákona č. 106/2014 Z. z. z 1. apríla 2014 uplatniteľného na všetky zmluvy platné od 1. júna 2014 boli zmenené procesné pravidlá týkajúce sa výkonu záložných práv.

32 Konkrétne článok V ods. 7 tohto zákona doplnil § 21 ods. 2 zákona o dobrovoľných dražbách tak, že uvedené ustanovenie teraz znie:

„V prípade, ak sa spochybňuje platnosť záložnej zmluvy alebo boli porušené ustanovenia tohto zákona, môže osoba, ktorá tvrdí, že tým bola dotknutá na svojich právach, požiadať súd, aby určil neplatnosť dražby...“

O prejudiciálnych otázkach

O prípustnosti prejudiciálnych otázok

33 Nemecká vláda sa v prvom rade domnieva, že prvé dve prejudiciálne otázky položené vnútroštátnym súdom sú neprípustné.

34 Vnútroštátny súd totiž neposkytol skutkové a právne informácie potrebné na to, aby Súdny dvor mohol na uvedené otázky užitočne odpovedať. Na jednej strane možnosť výkonu záložného práva bez toho, aby došlo k súdnemu preskúmaniu, nie je otázkou, ktorá by sa týkala nekalých obchodných praktík. Na druhej strane vnútroštátny súd konkrétnym spôsobom vôbec neodkazuje na ustanovenia smernice 2005/29.

- 35 Ďalej tieto otázky predstavujú podľa nemeckej vlády teoretické otázky, ktorých zodpovedanie nepatrí do právomoci Súdneho dvora. Záložné právo totiž ešte nebolo spoločnosťou SMART Capital vykonané, a preto situácia, ktorú opísal vnútroštátny súd, neexistuje.
- 36 Napokon konanie vo veci samej sa týka neplatnosti zmluvy o pôžičke a zmluvy o zriadení záložného práva. Vnútroštátny súd sa však svojimi prvými dvomi prejudiciálnymi otázkami skôr usiluje získať posúdenie súladu vnútroštátnych procesných ustanovení so smernicou 93/13. Keďže cieľom tejto smernice je aproximovať právne úpravy členských štátov týkajúce sa nekalých zmluvných podmienok, vzťahuje sa len na zmluvné podmienky uvedené v zmluvách, a nie na podmienky výkonu daného záložného práva, ktoré stanovuje vnútroštátne právo.
- 37 Slovenská vláda, ktorá uznáva, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je v určitých ohľadoch neúplný, sa však domnieva, že prvé dve otázky položené vnútroštátnym súdom sú prípustné. Európska komisia na pojednávaní uviedla, že podmienky neprípustnosti, ktoré Súdny dvor definoval v uznesení SKP (C-433/11, EU:C:2012:702), nie sú v tejto veci splnené, a v dôsledku toho sa domnieva, že tieto dve otázky sú prípustné.
- 38 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré tento súd vymedzí na vlastnú zodpovednosť a ktorých presnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor teda môže návrh vnútroštátneho súdu na začatie prejudiciálneho konania zamietnuť len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém alebo ak Súdny dvor nemá k dispozícii skutkové a právne podklady nevyhnutné na užitočné zodpovedanie otázok, ktoré sú mu položené (rozsudok Pohotovosť, C-470/12, EU:C:2014:101, bod 27 a citovaná judikatúra).
- 39 V prvom rade je potrebné uviesť, že prvá prejudiciálna otázka sa v skutočnosti okrem smernice 93/13 týka aj smernice 2005/29. Ako však správne uviedla nemecká vláda, vnútroštátny súd iba cituje túto smernicu bez toho, aby uviedol dôvod, prečo je jej výklad potrebný na vyriešenie sporu vo veci samej. Okrem toho ani nespresňuje, v akom rozsahu postup výkonu záložného práva, ktorý spochybňuje žalobkyňa vo veci samej, môže predstavovať nekalú obchodnú prax.
- 40 Pokiaľ ide ďalej o predmet tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ten sa týka dosahu článku 1 ods. 2, článku 3 ods. 1, článku 4, článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13, teda ustanovení, na základe ktorých normotvorca Únie stanovil výnimku z pôsobnosti tejto smernice, definoval nekalú podmienku, zakotvil pravidlo, podľa ktorého nekalá podmienka nezaväzuje spotrebiteľa, a spresnil, že členské štáty zabezpečia, aby existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili uplatňovaniu nekalých podmienok.
- 41 Preto budú otázky, ktoré položil vnútroštátny súd, zodpovedané len vzhľadom na ustanovenia smernice 93/13.
- 42 V druhom rade skutočnosť, že záložné právo ešte nebolo úplne vykonané, neznamena, že uvedené otázky majú hypotetickú povahu. Na jednej strane vnútroštátny súd zdôrazňuje, že SMART Capital vzhľadom na spotrebiteľku skutočne podnikla kroky s cieľom prediť nehnuteľnosť predstavujúcu záloh. Na druhej strane, hoci nedošlo k výkonu záložného práva, cieľom položených otázok nie je ani tak skutočnosť, či došlo k predaju, ako skôr to, či záložný veriteľ môže z právneho hľadiska pristúpiť k takémuto predaju a či dlžník môže tento výkon napadnúť súdnou cestou.
- 43 V tomto zmysle prejudiciálne otázky nemajú hypotetickú povahu a požadovaný výklad ustanovení smernice 93/13 je potrebný na vyriešenie sporu vo veci samej.
- 44 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy je teda opodstatnené vyhlásiť návrh na začatie prejudiciálneho konania za prípustný.

O veci samej

O prvej až tretej otázke

- 45 Je dôležité spresniť, že hoci sa v prvej otázke uvádza len článok 38 Charty, tento návrh na začatie prejudiciálneho konania v podstate odkazuje najmä na článok 47 Charty, ktorý spomedzi rozhodujúcich ustanovení práva Únie aj cituje. Vzhľadom na to, že cieľom prvých troch otázok položených vnútroštátnym súdom je určiť úroveň ochrany priznanej spotrebiteľom, ako aj jednotlivé prostriedky nápravy pred súdom, na ktoré majú títo spotrebiteľia právo, je vhodné zaradiť tento článok medzi nástroje práva Únie, o ktorých výklad vnútroštátny súd žiada Súdny dvor.
- 46 Svojimi prvými tromi otázkami, ktoré je potrebné preskúmať vo vzájomnej súvislosti, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa ustanovenia smernice 93/13 majú vo svetle článkov 38 a 47 Charty vykladať tak, že im odporuje vnútroštátna právna úprava, ako je úprava dotknutá vo veci samej, umožňujúca vymôcť pohľadávku založenú na zmluvných podmienkach, ktoré sú prípadne nekalé, mimosúdny výkonom záložného práva na nehnuteľný majetok, ktorý spotrebiteľ poskytol ako zabezpečenie pohľadávky. V prípade kladnej odpovede sa tento súd snaží zistiť, či v súlade s judikatúrou vyplývajúcou z rozsudku Simmenthal (EU:C:1978:49) sa tieto vnútroštátne ustanovenia nemajú uplatniť.
- 47 Na jednej strane treba pripomenúť, že článok 38 Charty stanovuje, že politiky Únie zabezpečia vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa. Článok 47 Charty sa týka práva na účinný prostriedok nápravy pred súdom. Tieto požiadavky platia pre vykonávanie smernice 93/13 (pozri v tomto zmysle rozsudok Pohotovosť, EU:C:2014:101, bod 52).
- 48 Na druhej strane Súdny dvor už vo svojej judikatúre konštatoval, že systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky vopred pripravené predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah (rozsudky Pohotovosť, EU:C:2014:101, bod 39 a citovaná judikatúra; Kásler a Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282 bod 39 a citovaná judikatúra, ako aj Sánchez Morcillo a Abril García, EU:C:2014:2099, bod 22).
- 49 Pokiaľ ide o výkon zábezpeky, ktorá sa vzťahuje na spotrebiteľské zmluvy o pôžičke, treba konštatovať, že smernica 93/13 neobsahuje nijakú úpravu týkajúcu sa výkonu záložných práv.
- 50 Z ustálenej judikatúry však vyplýva, že v prípade neexistencie harmonizácie vnútroštátnych mechanizmov núteného výkonu v práve Únie vnútroštátnemu právnom poriadku každého členského štátu prináleží, aby na základe zásady procesnej autonómie také pravidlá zaviedol, avšak pod podmienkou, že nesmú byť menej priaznivé než pravidlá, ktoré upravujú obdobné situácie podliehajúce vnútroštátnemu právu (zásada ekvivalencie), a že nesmú prakticky znemožniť alebo nadmerne sťažiť výkon práv, ktoré priznáva právo Únie (zásada efektivity) (pozri v tomto zmysle rozsudky Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 50 a citovanú judikatúru, ako aj Pohotovosť, EU:C:2014:101, bod 46).
- 51 Pokiaľ ide o zásadu ekvivalencie, treba uviesť, že Súdny dvor nemá žiaden dôvod pochybovať o súlade vnútroštátnej právnej úpravy dotknutej vo veci samej s uvedenou zásadou.
- 52 Pokiaľ ide o zásadu efektivity, je potrebné pripomenúť, že Súdny dvor už rozhodol, že každý prípad, v ktorom sa vynára otázka, či vnútroštátne procesné ustanovenie znemožňuje alebo nadmerne sťažuje uplatňovanie práva Únie, sa musí skúmať s prihliadnutím na postavenie tohto ustanovenia v rámci celého procesného postupu, na jeho priebeh a osobitosti na rôznych stupňoch vnútroštátnych súdov (rozsudok Asociación de Consumidores Independientes de Castilla y León, C-413/12, EU:C:2013:800, bod 34 a citovaná judikatúra).
- 53 Okrem toho špecifiká súdnych konaní, ktoré prebiehajú v rámci vnútroštátneho práva medzi predajcami alebo dodávateľmi a spotrebiteľmi, nemôžu predstavovať skutočnosť spôsobilú ovplyvniť právnu ochranu, ktorá spotrebiteľom musí byť poskytnutá podľa ustanovení smernice 93/13 (pozri v tomto zmysle rozsudky Banco Español de Crédito,

- C-618/10, EU:C:2012:349, bod 55 a citovanú judikatúru, ako aj Aziz, EU:C:2013:164, bod 62).
- 54 V situácii, ako je situácia dotknutá vo veci samej, je teda dôležité stanoviť, v akom rozsahu by bolo prakticky nemožné alebo nadmerne sťažené uplatniť ochranu, ktorú priznáva uvedená smernica.
- 55 V prejednávanej veci zo spisu vyplýva, že § 151m ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s § 17 ods. 3 zákona o dobrovoľných dražbách stanovuje, že predaj na dražbe možno spochybniť v lehote 30 dní odo dňa oznámenia o začatí výkonu záložného práva a že osoba, ktorá spochybňuje podmienky tohto predaja, disponuje na základe § 21 ods. 2 uvedeného zákona lehotou v dĺžke 3 mesiace odo dňa príklepu na to, aby sa obrátila na súd.
- 56 Hoci smernica 93/13 v prípadoch, v ktorých proti sebe stoja predajca alebo dodávateľ a spotrebiteľ, ukladá vnútroštátnemu súdu, ktorý o týchto sporoch rozhoduje, povinnosť konať aktívne a nezávisle od samotných zmluvných strán (rozsudky Asbeek Brusse a de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, bod 39 a citovaná judikatúra, ako aj Pohotovosť, EU:C:2014:101, bod 40 a citovaná judikatúra), dodržiavanie zásady efektivity nemôže v plnej miere nahradiť úplnú nečinnosť dotknutého spotrebiteľa (pozri v tomto zmysle rozsudok Asturcom Telecomunicaciones, C-40/08, EU:C:2009:615, bod 47).
- 57 S výhradou overení, ktoré má vykonať vnútroštátny súd, kombináciu lehôt stanovených vnútroštátnou právnou úpravou dotknutou vo veci samej, ktoré sú pripomenuté v bode 55 tohto rozsudku, nemožno porovnávať ani s lehotou 20 dní dotknutou vo veci, ktorá bola predmetom rozsudku Banco Español de Crédito (EU:C:2012:349), ani s okolnosťami veci, ktorá viedla k vyhláseniu rozsudku Aziz (EU:C:2013:164, body 57 až 59), v ktorej bol opravný prostriedok spotrebiteľa podaný proti týmto opatreniam vopred odsúdený na neúspech.
- 58 Okrem toho s cieľom zachovať práva, ktoré spotrebiteľom vyplývajú zo smernice 93/13, sú členské štáty povinné, najmä na základe článku 7 ods. 1 tejto smernice, prijať ochranné opatrenia s cieľom zastaviť používanie zmluvných podmienok kvalifikovaných ako nekalé. Toto navyše podporuje dvadsiate štvrté odôvodnenie tejto smernice, ktoré spresňuje, že súdy alebo správne orgány členských štátov musia mať na tieto účely k dispozícii primerané a účinné prostriedky.
- 59 Konkrétne podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa zásady lojálnej spolupráce, ktorá je teraz zakotvená v článku 4 ods. 3 ZEÚ, členské štáty, ktoré si zachovávajú právo na výber sankcií uplatniteľných na porušenia práva Únie, musia najmä zabezpečiť, aby tieto sankcie boli účinné, primerané a odrádzajúce (pozri v tomto zmysle rozsudok LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, bod 44 a citovanú judikatúru).
- 60 **Pokiaľ ide o účinnú a odrádzajúcu povahu, na jednej strane písomné pripomienky, ktoré Súdnemu dvoru predložila slovenská vláda, spresňujú, že v priebehu tohto konania o mimosúdnom výkone záložného práva môže príslušný vnútroštátny súd na základe § 74 ods. 1 a § 76 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku prijať predbežné opatrenia zakazujúce pokračovanie v uskutočnení tohto predaja.**
- 61 **Na druhej strane, ako bolo pripomenuté v bodoch 31 a 32 tohto rozsudku, je zjavné, že zákon č. 106/2014 Z. z. prijatý 1. apríla 2014, ktorý nadobudol účinnosť 1. júna 2014 a je uplatniteľný na všetky zmluvy o zriadení záložného práva platné od tohto dňa, zmenil procesné pravidlá uplatniteľné na zmluvnú podmienku, ako je podmienka dotknutá vo veci samej. Konkrétne § 21 ods. 2 zákona o dobrovoľných dražbách v platnom znení umožňuje súdu, aby v prípade spochybnenia platnosti podmienky záložnej zmluvy určil neplatnosť dražby, pričom toto rozhodnutie so spätnou účinnosťou stavia spotrebiteľa takmer do rovnakého postavenia v porovnaní s tým, ktoré mal pôvodne, a teda v prípade protiprávnosti dražby neobmedzuje náhradu jeho škody iba na finančnú kompenzáciu.**
- 62 **Pokiaľ ide o primeranú povahu sankcie, osobitnú pozornosť treba venovať okolnosti, že majetok dotknutý konaním o mimosúdnom výkone záložného práva,**

o ktorý ide vo veci samej, je nehnuteľnosť určená na bývanie spotrebiteľa a jeho rodiny.

63 Strata rodinného obydľia totiž môže vážne ohroziť nielen práva spotrebiteľa (rozsudok Aziz, EU:C:2013:164, bod 61), ale aj uviesť rodinu dotknutého spotrebiteľa do osobitne citlivej situácie (pozri v tomto zmysle uznesenie predsedu Súdneho dvora vo veci Sánchez Morcillo a Abril García, EU:C:2014:1388, bod 11).

64 V tejto súvislosti Európsky súd pre ľudské práva rozhodol, že strata bývania je jedným z najvážnejších zásahov do práva na rešpektovanie obydľia a každý, komu takýto vážny zásah hrozí, musí mať v podstate možnosť predložiť primeranosť takeého opatrenia na súdne preskúmanie (pozri rozsudky ESLP McCann v. Spojené kráľovstvo, č. 19009/04, § 50, ESLP 2008, a Rousk v. Švédsko, č. 27183/04, § 137).

65 V práve Únie predstavuje právo na obydľie základné právo zaručené článkom 7 Charty, ktoré musí vnútroštátny súd zohľadniť pri vykonávaní smernice 93/13.

66 Konkrétne, pokiaľ ide o dôsledky, ktoré pre spotrebiteľa a jeho rodinu spôsobuje vystaňovanie z obydľia predstavujúceho ich hlavné bydlisko, Súdny dvor už zdôraznil dôležitosť toho, aby príslušný vnútroštátny súd disponoval predbežnými opatreniami umožňujúcimi prerušenie, prípadne zmarenie protiprávneho konania o výkone rozhodnutia týkajúceho sa nehnuteľnosti zaťaženej hypotékou v prípade, keď je prijatie takýchto opatrení potrebné na zabezpečenie efektivity ochrany zaručenej smernicou 93/13 (pozri v tomto zmysle rozsudok Aziz, EU:C:2013:164, bod 59).

67 V predjednávanej veci možnosť príslušného vnútroštátneho súdu prijať predbežné opatrenie, ako je uvedené v bode 60 tohto rozsudku, môže zjavne predstavovať primeraný a účinný prostriedok na zabránenie uplatňovaniu nekalých podmienok, čo musí overiť vnútroštátny súd.

68 Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že ustanovenia smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že im neodporuje vnútroštátna právna úprava, ako je úprava dotknutá vo veci samej, umožňujúca vymôcť pohľadávku založenú na zmluvných podmienkach, ktoré sú prípadne nekalé, mimosúdnym výkonom záložného práva na nehnuteľný majetok, ktorý spotrebiteľ poskytol ako zabezpečenie pohľadávky, pokiaľ predmetná právna úprava prakticky neznemožňuje alebo nadmerne nestažuje ochranu práv, ktoré spotrebiteľovi priznáva táto smernica, čo overiť prináleží vnútroštátnemu súdu.

69 Vzhľadom na odpoveď poskytnutú na prvú časť prvých troch otázok nie je potrebné odpovedať na druhú časť týchto otázok, ktorá sa týka vplyvu judikatúry vyplývajúcej z rozsudku Simmenthal (EU:C:1978:49) na vnútroštátnu právnu úpravu, ktorá umožňuje výkon záložného práva mimosúdnou cestou.

O štvrtej otázke

70 Svojou štvrtou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 4 smernice 93/13 má vykladať tak, že mu odporuje zmluvná podmienka uvedená v zmluve, ktorú uzavrel predajca alebo dodávateľ so spotrebiteľom, hoci znenie tejto zmluvnej podmienky vychádza z vnútroštátneho predpisu.

71 V tomto ohľade treba najskôr pripomenúť, že okolnosť, že vnútroštátny súd po formálnej stránke položil prejudiciálnu otázku s odkazom na určité ustanovenia práva Únie, nebráni tomu, aby Súdny dvor poskytol tomuto súdu všetky zložky výkladu, ktoré môžu byť užitočné na rozhodnutie veci, ktorú prejednáva, či už na ne v znení svojich otázok odkázal, alebo nie. V tejto súvislosti prináleží Súdnemu dvoru zo všetkých skutočností, ktoré poskytol vnútroštátny súd, a najmä z odôvodnenia rozhodnutia vnútroštátneho súdu, zistiť ustanovenia práva Únie, ktoré si so zreteľom na predmet sporu vyžadujú výklad (rozsudok Vicoplus a i., C-307/09 až C-309/09, EU:C:2011:64, bod 22 a citovaná judikatúra).

72 Keďže vnútroštátny súd sa často odvoláva na vylúčenie zmluvných podmienok, ktoré odrážajú právne predpisy vnútroštátneho práva, z pôsobnosti smernice 93/13, treba sa ďalej domnievať, že hoci sa návrh na začatie prejudiciálneho konania neodvoláva na

- článok 1 ods. 2 tejto smernice, štvrtá prejudiciálna otázka sa nepriamo ale nevyhnutne týka práve tohto ustanovenia. V dôsledku toho treba tento návrh na začatie prejudiciálneho konania považovať za návrh týkajúci sa článku 1 ods. 2 tejto smernice.
- 73 Napokon z ustálenej judikatúry vyplýva, že Súdny dvor môže v rámci výkonu právomoci v oblasti výkladu práva Únie, ktorá mu je zverená článkom 267 ZFEÚ, vykladať všeobecné kritériá používané normotvorcom Únie na účely definovania pojmu nekalá podmienka (pozri v tomto zmysle uznesenie Pohotovosť, C-76/10, EU:C:2010:685, bod 60 a citovanú judikatúru). Vnútroštátnemu súdu však vzhľadom na uvedené kritériá prináleží stanoviť konkrétnu kvalifikáciu príslušnej zmluvnej podmienky podľa osobitných okolností daného prípadu. Z uvedeného vyplýva, že Súdny dvor sa musí vo svojej odpovedi obmedziť na to, aby vnútroštátnemu súdu poskytol údaje, ktoré musí tento súd zohľadniť pri posúdení nekalej povahy dotknutej podmienky (rozsudky Aziz, EU:C:2013:164, bod 66 a citovaná judikatúra; Kásler a Káslerné Rábai, EU:C:2014:282, bod 45, ako aj uznesenie Sebestyén, C-342/13, EU:C:2014:1857, bod 25).
- 74 Kým článok 1 ods. 1 smernice 93/13 definuje rámec pôsobnosti tejto smernice, odsek 2 tohto článku stanovuje v súvislosti so zmluvnými podmienkami, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia, ich vylúčenie z pôsobnosti danej smernice.
- 75 V tomto ohľade slovenská a nemecká vláda navrhujú, aby Súdny dvor odpovedal tak, že na zmluvnú podmienku dotknutú vo veci samej, teda predaj na dobrovoľných dražbách, sa vzťahuje uvedené vylúčenie. Naopak Komisia sa domnieva, že ak by sa na okolnosti, o aké ide vo veci samej, vzťahovalo takéto vylúčenie, bol by ohrozený potrebný účinok ustanovení smernice 93/13.
- 76 Súdny dvor už pripomenul, že článok 1 ods. 2 smernice 93/13 stanovuje vylúčenie z pôsobnosti tých zmluvných podmienok, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia (pozri v tomto zmysle rozsudok RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, bod 25).
- 77 Vzhľadom na cieľ uvedenej smernice, teda ochranu spotrebiteľa proti nekalým podmienkam obsiahnutým v zmluvách, ktoré so spotrebiteľmi uzavreli predajcovia alebo dodávatelia, treba pripomenúť, že túto výnimku je ako každú výnimku potrebné vykladať reštriktívne.
- 78 V prejednávanej veci z rozsudku RWE Vertrieb (EU:C:2013:180) vyplýva, že dané vylúčenie predpokladá spojenie dvoch podmienok. Jednak musí zmluvná podmienka odrážať zákonné alebo regulačné ustanovenie a jednak musí byť toto ustanovenie záväzné.
- 79 V tejto súvislosti treba uviesť, že na účely určenia, či je zmluvná podmienka vylúčená z pôsobnosti smernice 93/13, je úlohou vnútroštátneho súdu, aby overil, či táto podmienka odráža ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré platia medzi zmluvnými stranami bez ohľadu na ich voľbu alebo ustanovenia, ktoré sa uplatnia automaticky, to znamená v prípade, ak neexistujú odlišné ustanovenia, ktoré si zmluvné strany v tomto ohľade dohodli (pozri v tomto zmysle rozsudok RWE Vertrieb, EU:C:2013:180, bod 26).
- 80 So zreteľom na predchádzajúce úvahy treba na štvrtú otázku odpovedať tak, že článok 1 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že zmluvná podmienka obsiahnutá v zmluve, ktorú uzavrel predajca alebo dodávateľ so spotrebiteľom, je vylúčená z pôsobnosti tejto smernice len vtedy, ak uvedená zmluvná podmienka odráža obsah záväzného zákonného alebo regulačného ustanovenia, čo overiť prináleží vnútroštátnemu súdu.

O časových účinkoch tohto rozsudku

- 81 Za predpokladu, že Súdny dvor dospeje k záveru, že ustanovenia smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že výkonu záložného práva mimosúdnu cestou, o aký ide vo veci samej, musí nevyhnutne predchádzať súdne preskúmanie, slovenská vláda navrhuje, aby Súdny dvor obmedzil časové účinky tohto rozsudku.
- 82 Vzhľadom na odpoveď poskytnutú na prvé tri otázky nie je potrebné zaoberať sa týmto návrhom slovenskej vlády.

O trovách

- 83 Trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

1. **Ustanovenia smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa majú vykladať v tom zmysle, že im neodporuje vnútroštátna právna úprava, ako je úprava dotknutá vo veci samej, umožňujúca vymôcť pohľadávku založenú na zmluvných podmienkach, ktoré sú prípadne nekalé, mimosúdnym výkonom záložného práva na nehnuteľný majetok, ktorý spotrebiteľ poskytol ako zabezpečenie pohľadávky, pokiaľ predmetná právna úprava prakticky neznemožňuje alebo nadmerne nest'ážuje ochranu práv, ktoré spotrebiteľovi priznáva táto smernica, čo overiť prináleží vnútroštátnemu súdu.**
2. **Článok 1 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že zmluvná podmienka obsiahnutá v zmluve, ktorú uzavrel predajca alebo dodávateľ so spotrebiteľom, je vylúčená z pôsobnosti tejto smernice len vtedy, ak uvedená zmluvná podmienka odráža obsah záväzného zákonného alebo regulačného ustanovenia, čo overiť prináleží vnútroštátnemu súdu.**